

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Поняття суб'єктів проведення антикорупційної експертизи та найважливіші положення щодо сутності їх компетенції визначає Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року [1]. Відповідно до його положень, вся сукупність суб'єктів експертизи поділяється на дві групи. Критеріями поділу є: а) правова природа суб'єкта щодо наявності владних повноважень і б) рівень імперативності щодо права на експертизу [2, с. 454].

За правовою природою (наявністю чи відсутністю владних повноважень) виділяються: по-перше, носії владних повноважень, які у свою чергу диференційовані на: 1) спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції; 2) інших суб'єктів. Спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є: а) органи прокуратури, б) Національної поліції, в) Національне антикорупційне бюро України, г) Національне агентство з питань запобігання корупції. До інших належать: а) інші державні органи, б) органи влади Автономної Республіки Крим, в) органи місцевого самоврядування, г) консультативно-дорадчі утворення, які при цих органах функціонують. Всі вони здійснюють антикорупційну експертизу відповідно до покладених на них завдань. По-друге, це суб'єкти які владних повноважень не мають. Такими є: а) громадські об'єднання; б) члени громадських об'єднань; в) уповноважені представники громадських об'єднань; г) окремі громадяни.

За рівнем імперативності щодо права на експертизу суб'єкти поділяються на: 1) таких, що здійснюють антикорупційну експертизу обов'язково; 2) таких, що здійснюють антикорупційну експертизу за власним розсудом.

Суб'єктами, що здійснюють антикорупційну експертизу обов'язково (проведення антикорупційної експертизи є їх обов'язком і здійснюється ними на постійній основі) є: а) Міністерство юстиції України і б) Комітет Верховної Ради України, до предмета відання якого належить питання боротьби з корупцією (Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції). Суб'єктами, що здійснюють антикорупційну експертизу за власним розсудом є: а) Національне агентства з питань запобігання корупції, б) громадськість (громадська антикорупційна експертиза).

Кожний із суб'єктів антикорупційної експертизи наділяється конкретними повноваженнями, які реалізує в межах своєї компетенції.

Так, **Міністерство юстиції України** обов'язково здійснює антикорупційну експертизу усіх нормативно-правових актів та їх проектів, крім тих, що віднесені до компетенції зазначеного комітету Верховної Ради України. Сукупність нормативно-правових актів, які підлягають антикорупційній експертизі Міністерством юстиції України розділяють на дві групи. До першої включені: а) закони України, б) акти Президента України, в) акти Кабінету Міністрів України. До другої – нормативно-правові акти державних органів, які підлягають державній реєстрації.

Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції обов'язково здійснює антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів: а) внесених на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України; б) за Регламентом Верховної Ради України цей комітет готує експертні висновки про відповідність вимогам антикорупційного законодавства кожного проекту нормативно-правового акту, що вноситься на розгляд Парламенту незалежно від виду акту та суб'єкта ініціювання.

Національне агентство з питань запобігання корупції здійснює антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, які вносяться на розгляд: а) Верховної Ради України, б) Кабінету Міністрів України. Особливістю такої експертизи є те, що вона проводиться Національним агентством за власною ініціативою, у тому числі у зв'язку із зверненням громадян чи громадських об'єднань.

Громадська антикорупційна експертиза. В нормах, які регламентують питання проведення громадської антикорупційної експертизи, по-перше, визначено суб'єктів, які мають право ініціювати (проводити і замовляти) проведення громадської антикорупційної експертизи. Такими суб'єктами визнані: а) фізичні особи; б) громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники; в) юридичні особи. По-друге, підкреслено, що об'єктами експертної оцінки є: а) нормативно-правові акти і б) проекти нормативно-правових актів. По-третє, встановлені джерела ресурсного забезпечення: а) безпосередньо експертизи і б) оприлюднення її результатів. Такими джерелами є: а) ресурси відповідних фізичних осіб, громадських об'єднань, юридичних осіб і б) інші джерела, які не заборонені законодавством. По-четверте, суб'єктам громадської антикорупційної експертизи надано право: а) подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів та б) отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій.

На відміну від обов'язкової антикорупційної експертизи, порядок проведення і методологія громадської антикорупційної експертизи в Україні зазнають мінімальних законодавчих обмежень. Так, законодавство України не встановлює обмежень щодо правового статусу, спеціальних дозволів чи інших вимог до суб'єктів громадської антикорупційної

експертизи [3, с. 97].

Література

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

2. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» / за заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Гельветика, 2019. 588 с.

3. Колпаков В.К. Громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів та їх проектів: правова регламентація і порядок проведення. *Світ без корупції: міф чи реальність: матеріали круглого столу (Харків, 4 жовтня 2017 р.)*. Харків: Точка, 2017. С. 96-98.

УДК 352.07:342.553(043.2)

Копиленко О.Л., д.ю.н., професор,
народний депутат України, академік НАН України,
академік НАПрН України, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА ЯК ОСНОВА ЕВОЛЮЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Законотворчий процес у демократичному суспільстві передбачає обов'язковість вираження в законах волі народу, його інтересів, широке обговорення законопроектів та участь у ньому представників громадськості, які мають бути наділені статусом активних учасників законотворчої діяльності. Конституція визначає народ єдиним джерелом влади в Україні, а отже, – законодавча функція в державі має реалізуватися не лише в діяльності єдиного законодавчого органу – Верховної Ради України, а й через законодавчу діяльність українського народу. Конституція України, на відміну від багатьох європейських країн, не закріплює право законодавчої ініціативи за громадянами. Перспективним, на наш погляд, в цьому плані було б запровадження ідеї народної законодавчої ініціативи (після детального розроблення відповідних механізмів та процедур) [1].

Реформа парламенту повинна стати потужним консолідуючим фактором для усього українського народу, вмістити його очікування та відповідати сподіванням щодо вдосконалення базових принципів організації діяльності Верховної Ради України, покращення її взаємодії не лише з урядом й іншими органами державної влади, але й інститутами громадянського суспільства, адже ефективний парламент є водночас умовою та запорукою розвитку національної самосвідомості народу. За наявності реального впливу на владу суспільство відчуває свою відповідальність і пов'язаність зі змінами, що відбуваються в країні,